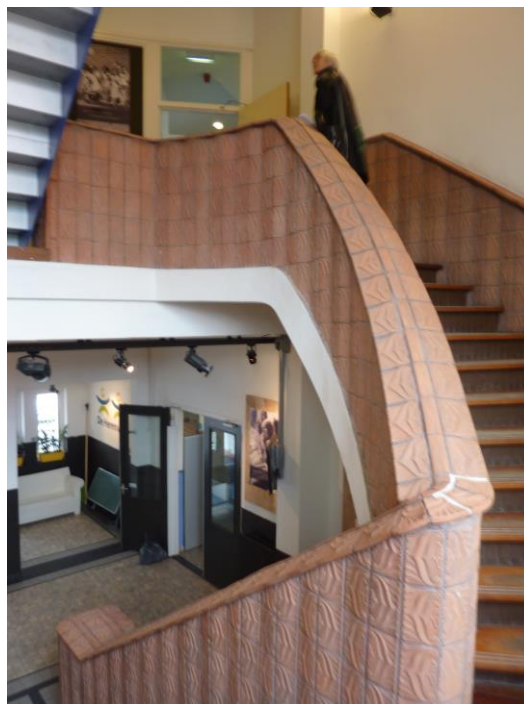

Herenweg 4-6, school

Adres	Herenweg 4-6
Postcode	2242 ES
Kadastraal nummer	F 10806 en F 10805
Naam	Christelijke School (nu: De Herenweg, school voor christelijk basisonderwijs)
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	3
Benoeming onderdelen complex	Schoolgebouw; gymnastieklokaal; overdekte speelplaats
Oorspronkelijke functie	Onderwijs
Datering/Bouwjaar	1922

Omvang bescherming

De bescherming betreft het SCHOOLGEBOUW met GYMNASTIEKLOKAAL en OVERDEKTE SPEELPLAATS. De nadruk van de bescherming ligt op het oorspronkelijke hoofdvolume. Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering en dit betreft met name het trappenhuis en de basisindeling van gang (met originele vloertegels) met klaslokalen. De uitbreiding ontworpen in 1924, namelijk de uitbreiding aan de zuidoostzijde van Van Lindonk, behoort bij het beschermde complex. De uitbreidingen uit 1931, namelijk de uitbreiding van de zuidoostvleugel, het gymastieklokaal en de overdekte speelplaats behoren eveneens tot het beschermde ensemble. De uitbreiding van 1937 aan de noordwestzijde behoort eveneens tot het beschermde ensemble. Voor de bescherming van ondergeschikt belang zijn de toegevoegde bebouwing/verbouwingen zoals de

uitbouw ('zwevende doos') bij de zuidoostvleugel aan de zijde van het schoolplein (1959) en de kleedkamers (tussen gymnastieklokaal en overdekte speelplaats) en een uitbouw tussen gymnastieklokaal en huidige huisnummer 6 (genaamd bijgebouw gymnastiek) beide uit 1995. De uitbreiding aan de straatzijde ter plaatse van huisnummer 6 (huidige gebruiker: thuiszorg Wassenaar – Florence, maar gebouwd als uitbreiding van de toenmalige Christelijke Mavo-school rond 1980) is niet bij de bescherming betrokken. Ook de garage aan de Herenweg is niet bij de bescherming betrokken.

Inleiding

De ULO-school werd in 1922 ontworpen door architect H.W. van Lindonk in opdracht van de Vereniging van Christelijk Nationaal onderwijs. Aan de voorgevel is in ijzeren letters de naam "Christelijke School" aangebracht. In de hal van de school hangt een plaquette die herinnert aan de voorganger van de school uit 1881: "Job 22 vs: 25 / De Almachtige zal uw / overvloedige goud zijn, / en uw krachtige zilver / 1881. / Overgebracht uit oude school / oprichters: / Ds. P. Bartstra L.H. Esveld / G. v.d. Mark C. Kraau / C. Mansvelt / A. de Lange / J.J. Verboog. Het voorplein was omgrensd met een erfafscheiding bestaande uit gemetselde pijlers en ijzeren hekwerken. Al in 1924 ontwierp Van Lindonk de eerste uitbreiding, namelijk extra lokalen aan de zuidoostzijde. De uitbreidingen uit 1931, namelijk de uitbreiding van de zuidoostvleugel uit 1924, het gymnastieklokaal en de overdekte speelplaats zijn van de hand van de architecten Posthumus Meyjes en Van der Linden. In 1937 volgde een grote uitbreiding aan de noordwestzijde, alsmede de toevoeging van een lage uitbouw als achteringang door architectenbureau Hooykaas & Lockhorst. De wijzigingen na die tijd betreffen het bijbouwen van onderdelen die niet bij de bescherming betrokken zijn alsmede verbouwingen van ondergeschikt belang. De verbouwingen betreffen onder meer het vernieuwen van ramen, het plaatsen van dakkapellen en interne wijzigingen. Het klokje voorzien van een ijzeren overkapping op de voorgevel is later aangebracht.

Over de architect

Hermanus (Herman) Willem van Lindonk (1893-1984) studeerde aan de Academie voor Beeldende Kunsten en Technische Wetenschappen in Rotterdam, waar architect Kromhout één van zijn leermeesters was. Aansluitend volgde hij als toehoorder colleges aan de Technische Hogeschool in Delft. Hoogleraar Visser attendeerde hem op de mogelijkheden die de groeiende gemeente Wassenaar hem als architect te bieden had. Het was de periode waarin architect J. Mutters zich als directeur van de exploitatiemaatschappij N.V. De Kieviet en Wildrust de ontwikkeling en verkoop van kavels ter hand had genomen. Zelf maakte die ook het stedenbouwkundig plan voor de wijk De Kieviet, waarvoor hij eveneens een aantal zogenaamde 'lokvinken' ontwierp, ofwel kleine villa's die de verkoop moesten stimuleren. Ook Van Lindonk verwierf er zijn eerste Wassenaarse opdracht.

Na zijn huwelijk in 1920 vestigde Van Lindonk zich in Wassenaar, waar hij talloze villa's, landhuizen en woningen zou ontwerpen. Hij woonde op de Lange Kerkdam; eerst op nummer 59 en later op nummer 64. Beide huizen noemde hij Sonnehuys. Zijn bouwwerken onderscheidden zich vooral door hun zorgvuldige metselwerk van donkerroodbruine baksteen met terughoudende versieringen, de met riet of leien gedekte kappen en de prominente schoorstenen, die verwijzen naar de Engelse cottagestijl. Van Lindonk drukte zijn stempel op het villapark De Paauw, waar hij maar liefst zo'n vijftig huisnummers op zijn naam heeft. Dit gebied, oorspronkelijk behorend bij de belendende buitenplaats De Paauw, werd vanaf 1925 ontwikkeld, waarbij een deel van de

oorspronkelijke vijverpartij en van het geboomte in de nieuwe opzet werd opgenomen. Er golden strikte regels voor het uiterlijk en de positionering van de bebouwing. De bouwwerken moesten het karakter van villa's of landhuizen hebben, waarbij een zekere onderlinge afstand en tot de openbare weg gehanteerd moest worden. In de wijk staan vele fraaie voorbeelden van Van Lindonks oeuvre. Aan de Victorialaan 1-13 en 2-8 staat een ensemble van geschakelde woningen uit 1928, net als aan de Prinses Marielaan 11-27 uit 1929-1930. De dubbele woonhuizen aan de evenzijde van de Lange Kerkdam met huisnummer 52-54 en 62-82 behoren ook tot deze ontwikkeling en stammen uit 1928. Van Lindonk heeft hierdoor ook een belangrijk stempel gedrukt op het aanzicht van de Lange Kerkdam. In De Paauw bouwde Van Lindonk tevens vrijstaande huizen, zoals Raadhuislaan 11 en 15 uit 1926 en ook een tehuis voor Joden (een revalidatie- en herstellingsoord), Huize Klimop, aan Raadhuislaan 4 uit 1924.

Ook heeft Van Lindonk een omvangrijk oeuvre in Nieuw Wassenaar achtergelaten. Hier golden eveneens strikte regels voor het uiterlijk en de positionering van de bebouwing. Van Lindonk ontwierp er verschillende villa's en landhuizen, onder andere aan Kerkeboslaan 4 (ca. 1930) en 5 (1930), Teylingerhorstlaan 6 (1933) en Bremhorstlaan 21 (1934), en ook enkele dubbele woonhuizen zoals Teylingerhorstlaan 1-17 en 23-25 uit 1931-1933.

Van Lindonk heeft tevens in andere wijken gebouwd, zoals de landhuizen Hertelaan 1 (1928) en Jagerslaan zuid 2a (1938) en andere typen gebouwen ontworpen, zoals de christelijke school aan de Herenweg (1924).

Ook na de Tweede Wereldoorlog bouwde hij in Wassenaar, waaronder Bremhorstlaan 7 uit 1955. Van Lindonk bleef tot aan zijn pensionering actief in Wassenaar en de directe omgeving en ontwierp in 1960 nog Lindelaan 1 in Oud Wassenaar.

Stedenbouwkundige aspecten

Het schoolgebouw ligt aan de Herenweg. De vleugel aan de zuidoostzijde lag terug, maar daarvoor is een nieuwbouw gerealiseerd, die de oudbouw grotendeels onttrekt aan het zicht vanaf de openbare weg. Achter het schoolgebouw ligt een schoolplein, omringd door bijbehorende gebouwen, zoals het gymnastieklokaal en een overdekte speelplaats. Hierdoor is een omsloten schoolplein ontstaan, dat niet gesloten overkomt (door de gevels met veel gevelopeningen en de overkapping). De nieuwbouw tussen gymnastieklokaal en overkapping, heeft deze 'open omslotenheid' overigens niet en doet dan ook afbreuk aan dit karakter.

Architectonische beschrijving¹

Het schoolgebouw bestaat uit een hoofdvolume aan de Herenweg bestaande uit twee bouwlagen met samengestelde plattegrond en schilddak. De plasticiteit van het volume bestaat uit naar voren tredende hoekvolumes en entreepartij, alsmede aan de achterzijde de gebogen vorm van het trappenhuis. Bovendien liggen de samengestelde vensters in risalerende gevelvlakken. De entreepartij bestaat uit een centrale entree met dubbele deuren, geflankeerd door vensters en uitgevoerd met een luifel op vier vrijstaande zuilen en in de gevel vier halfzuilen. De luifel en kapitelen zijn gedecoreerd. Boven de luifel bevindt zich het originele naam'bord', bestaande uit ijzeren letters en versiering en de tekst "Christelijke School". Boven de entree is de middenrisaliet afgewerkt met een frontonachtige afsluiting.

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

Het gebouw is opgetrokken in baksteen in Vlaams verband met siermetselwerk onder de vensterpartijen. De ventilatieopeningen bestaan uit een patroon van terracotta ventilatiestenen. De lekdorpels zijn van baksteen. De schilddaken met fors dakoverstek zijn gedekt met gesmoorde Hollandse pannen.

Interieur

Het trappenhuis bevat een bordestrap bestaande uit een rechte steektrap met een bordes van vandaaruit een dubbele, gebogen trappen naar de verdieping. De gebogen plattegrond komt ook in de achtergevel tot uiting. In deze gebogen gevel bevinden zich traplichten voorzien van gebrandschilderd glas-in-lood. Hierop is onder meer afgebeeld een leerling met een zwaard, met een boek en met een weegschaal. De borstwering en lambrisering van de trap is bekleed met bouwkeramische tegels met een gestileerd bloemmotief. Elders is nog een gebrandschilderd glas aangebracht naar aanleiding van de verbouwing uit 1937 met het opschrift: "Zoo gy zaayt, zoo sol dy maayen" en "Aangeboden door personeel en leerlingen bij de heropening op 22 januari 1938". De gang is betegeld met hardgebakken klinkertegels. In de voorgevel zit gekleurd glas-in-lood in enkele bovenlichten.

Bijgebouwen

Het gymnastieklokaal bestaat uit een bouwlaag met hoog opgetrokken zadeldak, gedekt met Hollandse pannen. De entree is boogvormig en bevindt zich in een lager volume, eveneens met zadeldak. De basisindeling van de voorgevel is behouden; de invulling is gewijzigd. In het interieur is (ondanks het aanbrengen van een verlaagd systeemplafond) de houten kapconstructie voor een deel in het zicht. De houten spanten rusten op muurdammen ('steunberen'), zodat het opgaand werk, dat aan de schoolpleinzijde vrijwel geheel uit vensters bestaat weinig belast is.

De overdekte speelplaats is een smal en langgerekt volume van een bouwlaag met hoog opgetrokken zadeldak. Het is aan drie zijden dichtgemetseld. De open zijde heeft eenvoudige kolommen op stenen poeren. Het dak is gedekt met gesmoorde Hollandse pannen.

Waardstelling

Het schoolgebouw is vanwege de cultuurhistorische - , architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van het christelijke onderwijs in het bijzonder;
- vanwege de plaats die dit gebouw inneemt in het door de bouw van woonhuizen gedomineerde oeuvre van architect Van Lindonk;
- vanwege de typologie (schoolgebouw) en de sociaal-culturele functie en betekenis;
- vanwege de herkenbaarheid van de oorspronkelijke hoofdvorm, de gaaf bewaarde indeling van de voorgevel uit 1922 en redelijk gaaf bewaarde achtergevel en eigentijdse materialen en detaillering;
- vanwege de herkenbaarheid van de oorspronkelijke hoofdvorm en de redelijk gaaf bewaarde gevelindeling en de constructie van het gymnastieklokaal;
- vanwege het type en de bijdrage aan de omslotenheid van het schoolplein van de overdekte speelplaats;
- vanwege de materialen en detaillering van het interieur, met name het trappenhuis en het gebrandschilderde glas;

- vanwege de beeldbepalende ligging aan de Herenweg.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 31 augustus 2011 en 23 oktober 2012; www.bonas.nl; archief Nai;

Arve, P.Y. ten, 'De Lange Kerkdam, een dijk van een dam', 2012 (in voorbereiding);

Bolten, J.C., 'Eenige nuttige wenken omtrent garagebouw', *Het Landhuis waarin opgenomen Onze Tuinen met Huis en Hof*, jrg 27, 6(1932), 233-235;

Bontenbal A., 'Dubbel landhuis in het villapark "de Pauw" te wassenaar. Architect H.W. van Lindonk', *Onze tuinen met Huis en Hof*, jrg 25, 41(1930), 861-862;

Bontenbal, A., 'Landhuis te Wassenaar', *Weekblad voor het Landhuis Onze Tuinen met Huis en Hof*, jrg 26, 39(1931), 1052-1053;

Frequin, A., *Landhuizen van Herman van Lindonk*, Leiden, 1931

(NAi boeknr 3070 depot locatiecode 226C04;

'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open

Monumentendag Wassenaar;

Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedeboew, Wassenaar', provincie Zuid-Holland, 1993.